

TIEDOTE 1.3.2023**Kriisinhallintatehtävässä palveluiden ryhmämuotoisen kuntoutusmallin kehittäminen on käynnistynyt**

Kriisinhallintaveteraanien ryhmämuotoiselle kuntoutukselle ja vertaistuen mahdollistaville tukimuodoille on tarvetta, todettiin tuoreessa Sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palveluiden kuntoutuksen ja tuen tarve Suomessa -tutkimuksessa. Vaikka suurin osa tutkimukseen osallistuneista (n=3373) voi pääosin hyvin ja tukijärjestelmä oli riittävä, tunnistettiin myös ryhmiä, jotka voivat heikommin kuin koko tutkimukseen osallistunut joukko keskimäärin. Erityisesti psyykkisen oireilun ja tuen osalta näkyi haasteita, ja jopa 21% vastaajista oli kokenut operaation aiheuttamaa stressiä operaation jälkeen. Tutkimuksen johtopäätöksissä todettiin tarpeita sekä nykyisen palvelu- ja tukijärjestelmän kehittämiseen, että uusille kuntoutuksen ja tuen malleille, jotka huomioivat tuen saajan tilannetta kokonaisvaltaisemmin. (Shemeikka ym. 2022.) Ryhmämuotoinen, vertaistuen mahdollistava kuntoutus on yksi em. tutkimuksessa todettu kehittämisen kohde, joka ei kuitenkaan kuulu julkisesti rahoitettujen palvelujen piiriin.

Ripeästi syksyllä 2022 käynnistyneessä jatkohankkeessa kehitetään kriisinhallintatehtävässä palveluiden ryhmämuotoisen kuntoutuksen malli ja arvioidaan sen soveltuvuutta, hyötyjä ja vaikutuksia kohderyhmälle. Lisäksi arvioidaan kuntoutusmallin hyötyjä ja yhtymäkohtia nykyiseen kriisinhallintaveteraanien kuntoutusjärjestelmään. Hankkeen toteuttaa Oulunkylän kuntoutuskeskus yhteistyössä Kuntoutussäätiön, Suomen Rauhanurvaajaliiton ja Vammautuneiden kriisinhallintaveteraanien kanssa. Kuten edeltävää tutkimusta, myös tätä kehittämis- ja tutkimushanketta rahoitetaan Maanpuolustuksen kannatussäätiön Oulunkylän kuntoutuskeskukselle myöntämällä apurahalla.

Tutkimusryhmiksi on koottu seitsemän 8 - 10 henkilön kuntoutujaryhmää, jotka on profiloitu operaatioiden mukaisesti. Suomen Rauhanurvaajaliitto valitsee ja ohjaa kuntoutujat ryhmiin yhteistyössä Vammautuneiden Kriisinhallintaveteraanien kanssa. Kuntoutuksesta ja sen sisällön kehittämisestä vastaa Oulunkylän kuntoutuskeskuksen ns. kriiha-kuntoutustiimi, jolla on kokemusta kriisinhallintaveteraanien kuntoutuksesta vuodesta 2017 lukien. Kuntoutus alkaa kullakin ryhmällä ryhmämuotoisella 3 vrk:n aloitusjaksolla Oulunkylän kuntoutuskeskuksessa, jota seuraa etäkuntoutus ja omaehtoinen harjoittelu kuntoutustiimin ohjauksessa kullekin räätälöidyn yksilöllisen ohjelman mukaan. Etäkuntoutuksen aikana pidetään yhteyttä kuntoutustiimiin ja muihin ryhmän jäseniin etäkuntoutusteknologiaa hyödyntäen. Loppuarvioinnit (1 vrk) toteutetaan kullekin ryhmälle Oulunkylän kuntoutuskeskuksessa noin 8 - 9 kk kuluttua aloituksesta (toimintakyymittaukset, loppukyselyt, haastattelut).

Tässäkin mallissa kuntoutus on kokonaisvaltaista työ- ja toimintakykyä edistävää toimintaa, jonka tavoitteena on fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen ja ylläpitäminen tai sen palauttaminen ja edistäminen kunkin osallistujan yksilöllisen tarpeen mukaan. Erittäin tärkeä osa ja kuntoutuksen voimavara on vertaistuki. Kuntoutuksen sisällön ja mallin kehittämisessä hyödynnetään edeltävästä tutkimuksesta saatua tietoa ja aiemmista kriisinhallintaveteraanien kuntoutuksesta saatuja kokemuksia. Etäkuntoutusta testataan nyt ensimmäistä kertaa osana kriisinhallintaveteraanien kuntoutusta. Oleellinen osa kehittämistä on kuntoutusryhmiin osallistuvien palaute eli kuntoutujat osallistuvat mallin kehittämiseen yhdessä Oulunkylän kuntoutuskeskuksen kriiha-kuntoutustiimin kanssa. Kehitettävän mallin hyötyjä ja vaikutuksia kohderyhmälle arvioidaan sekä määrällisesti (toimintakyymittarit, alku- ja loppukysely) että laadullisesti (kuntoutujien kokemukset, oma arvio, haastattelut). Tutkimusosuuden eli mallin arvioinnin suorittaa Kuntoutussäätiön tutkijaryhmä, joka oli mukana jo aiemmassa hankkeessa, ja aihe on siten heille tuttu.

Kuten edeltävässä tutkimuksessa todettiin, kotiutumisen jälkeen tarvitaan vertaistukea ja nykyistä kokonaisvaltaisempaa tukea sekä tuen jatkumoa, myös ryhmämuotoisen kuntoutuksen tarve nousi esiin. Tutkimustuloksia on odotettavissa vuoden 2024 alussa, kun loppuarviointeja tehdään kuluvan vuoden 2023 lopussa. Saatavaa tietoa voidaan hyödyntää kriisinhallintatehtävässä palveluiden kokonaisvaltaisen ja oikea-aikaisen kuntoutuksen kehittämisessä eri viranomaistahojen, järjestöjen ja terveydenhuollon toimijoiden

yhteistyönä. Johtopäätösten avulla voidaan arvioida myös lainsäädännön kehittämistarpeita. Hankkeessa ei oteta kantaa järjestämisvastuisiin, mutta tulosten perusteella voidaan arvioida, voisiko vertaistuen mahdollistava ryhmämuotoinen kuntoutus olla osa virallista, julkisesti rahoitettua kriisinhallintaveteraanien kuntoutuspalvelujärjestelmää.

Käynnistynyt hanke on maanpuolustusta edistävää tutkimus- ja kehittämistyötä. Suomella on perinteisesti ollut vahva kriisinhallinnan osaaminen ja kansainvälisesti hyvä maine. Se, kuinka kriisinhallintatehtävissä palveluiden tarpeenmukaiset palvelut järjestetään operaatioiden jälkeen, vaikuttaa motivaatioon hakeutua kyseisiin tehtäviin sekä mahdollisesti osallistujamääriin. Ajoissa annettu tuki ja tarpeeseen perustuva toimintakykyä edistävä kuntoutus on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kannattavaa. Aihe on yhteiskunnallisesti tärkeä ja ajankohtainen, ja kriisinhallintatehtävät yhä vaativampia. Lisäksi vuoden 2022 Ukrainan sodan vaikutukset ja Suomen uusi geopoliittinen asema saattavat luoda tarpeita myös kriisinhallintatehtäviin osallistuvien henkilöiden tukimuotojen kehittämiseen.

Lisätietoja: Katja Ilvonen, toimitusjohtaja Oulunkylän kuntoutuskeskus, hankkeen vastuullinen johtaja, katja.ilvonen@okks.fi

Edellisen tutkimushankkeen raportti:

Shemeikka Riikka, Alitalo Erna, Ilvonen Katja, Pietilä Piia, Ryhänen Timo, Sihvonen Ari-Pekka, Kempainen Jaana, Salakka Ilja. **Sotilaallisessa kriisinhallintatehtävissä palveluiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarve Suomessa.** Oulunkylän kuntoutuskeskuksen julkaisuja, no 1. Joensuu 2022.

<https://www.okks.fi/wp-content/uploads/2022/08/Oulunkylan-kuntoutuskeskus-sr-julkaisut-nro-1.pdf>

**Oulunkylän kuntoutuskeskus sr on toiminnallinen veroja maksava säätiö, joka Yhteiskunnallinen yritys -tunnuksen periaatteiden mukaisesti kohdentaa voittonsa sataprosenttisesti henkilöstöön, toimintaan ja kuntoutuksen kehittämishankkeisiin. Kriisinhallintatehtävissä palveluiden kuntoutus ja sen kehittäminen on tärkeä osa säätiön perustarkoituksen mukaista toimintaa.*

**Kuntoutussäätiö sr toteuttaa vuosittain kymmeniä eri rahoittajien hankkeita, tutkimuksia, arviointeja ja selvityksiä, jotka tuottavat ratkaisuja yhteiskunnallisesti merkittäviin ja ajankohtaisiin kysymyksiin ja tukevat kuntoutuksen ja sen lähialojen kehittämistä.*